

SLOVENSKI GLASNIK.

Cena polletna
1 gld. 35 kr.

Lepoznansko-podučen list.

Po pošti
1 gld. 50 kr.

Odgovorni vrednik in izdajatelj: Anton Janežič.

Št. 6.

V Celovcu 1. junija 1862.

VIII. zv.

Spomladančice.

(Zložil Gr. Krek.)

1.

Mladost.

Ko pomlad mlada se zbudí
In spet ozelené doline,
V življenje vse se prebudí,
Otožnost nam iz serca zgrine.

Radujemo se cvetja spet,
Ki doli in goré pokriva,
Preropen ves se zdí nam svet,
Lepoto rajsko nam odkriva.

Spominja nas na prejšnje dni,
Opomni srečne nas mladosti,
Ko vsak otročje še živi
In serčnih ne pozná britkosti.

2.

Norost.

Kot mlad metuljček se mi zdiš,
Ki po duhtečih cvetkah leta;
Mladosti zmir se veselíš,
Ker ti sladkosti vse obeta.

Pa spomlad vedno ne terpi,
Gorkoto soncu zima vzame,
Cvetice na livadi zamori,
Pojemati metuljček jame.

Da bode čas ti vzal mladost,
Pomisli zgodaj še, devica!
Popusti skoraj že norost,
Če biti ne želiš samica.

3.

Slabost.

Po gozdu hodim truden sam,
In petje slavčevo poslušam;
Šel rad bi dalje, ali kam?
Zastonj uiti glasu skušam.

„Prekrasen, slavec! glas je tvoj,
Pa vendar me ne boš premotil,
Zamoril čisto čut sem svoj,
Otožnost prejšnjo sem ukrotil.“

„Ti pevaš dalje brez skerbi,
Ker veš, da skerbno te poslušam;
Ker veš, da res prisega ni
In te le premotiti skušam.“

4.

Sladkost.

Pri roži sem zamišljen stal,
Ki krasno je na vertu cvela,
Za cvetje njeno sem se zbal,
Ker serkala ga je bučela.

„Bučela! o nadležna stvar,
Sem jo preskerbno nagovoril,
Življenja vzeti ji nikar,
Saj mraz je zgodaj bo zamoril.“

Pa mar ji mojih ni besed,
Kar sem ji pravil, ni umela;
Ko ves poserkala je med
Na cvetko drugo je zletela.

Ura bije, človeka pa ni!

(Domača pravljica, spisal Valentin Zarnik.)

(Konec.)

III.

Precej po vseh Svetih, ko je sneg opadel, počel je vsak večer k Studencu mlad, zal fant zahajati, akoravno se nihče ni mogel spomniti, da bi ga bil sicer katerikrat v teh krajih videl. Bil je velike postave, širocih prsi, črnih las, bolj bledega obličja in iz oči mu je švigal nek diven ogenj, ki je človeku srce do dna presunil. Opravljen je bil zmiraj krasno in škrlatasti podsuknjek s blisketečo vrsto srebrnih gumbov je zbujal v marskterem lžancu zavidnost. Ko je v farnem turnu veliki zvon enajst odbil, odprle so se vsak večer vrata in neznani gost je v hišo stopil; imel je svoje navadno mesto pri mali mizici v kotu, kjer je bilo le za enega samega prostor. Tje se je tiho vsedel in maselc najboljšega vina ukazal prinesiti. — Tiho je sedel večidel pri svojem prvem maselcu do ene, da so se vsi gostje razšli. Potem je vstal in vselej novo srebrno dvajsetico za plačo na mizo položil, iz ktere mu Polonica ni smela nikoli ničesar nazaj dati. Spet je tiho odšel. Kam? Kako? Nihče ni vedil.

Od konca je napravil ta pripetlej cel punt v navadni družini; od hiše do hiše je šla ta novica, nazadnje so v celi fari le od neznanega, zalega fanta govorili. Vganjevali so semtertje, kdo da bi bil? Pa ni se nič prav vjemalo. Le kokéta Polonica se je skrivnostno smehljala in tako delala, kakor bi ga že zdavna poznala in bi le zavoljo nje sem hodil. Zatorej so nazadnje večidel vsi mislili, da je to kak bogat Ljubljčan, le kmetiško preoblečen, ki jo za šalo vsak večer nalašč ob tej uri samo zavoljo Polonice sem priveslá, ker se je, da ne pozabim, po odhodu neznanega na „bregu“ zmiraj neko veslanje čulo, kakor da bi kdo naglo odrinil. Še bolj se je pa to mnenje občno utrdilo, ko se je neznani čez en teden s Polonico in le z njo pomenkovati začel. Govorila nista nikoli glasno, večidel le šeptala, kakor da bi bile predmet njunega pogovora najglobokeje skrivnosti.

Fantje bi ga bili radi v svojo družbo vzeli, da bi jim tako imenovani „krst“ plačal, pa ostalo je to le pobožno vošilo. Godilo se jim je, kakor mišim z mačko; nihče se ga ni upal nagovoriti, ker vsacega je njegov čuden pogled tako prešinil, da je koj oči pobesil.

Pozneje so se ga tako navadili, da jim je bil njegov dohod znamnje enajste ure in da je zdaj čas iti popevat pod to ali uno

okence. Potihnilo je tudi vse vganjevanje in šeptanje; do pustnega dneva mislil si je vsak, zvedelo se bo že, kaj in kako?

Polonica se je precej drugi teden, Andreju nalašč, neznanemu nasproti vsedla in kakor smo omenili, ž njim šeptati počela. Bil je sila radoveden. Popraševal je za vsacega gosta, kaj da je? kdo da je? kako se zove? ako je čolnar, kam da kupčuje? ali je še ne- oženjen? kje ima svoje dekle? itd. Polonica je na vse ročno in resnično brez ovinkov odgovarjala, kar je bilo popolnoma njenemu šaljivemu nravu protivno. Pa čudno bitje neznanega jo je tako nad- vladalo, da bi se ne bila nikakor upala po svoji stari navadi zareči ali pa celo odgovor dolžna ostati.

Če ravno na eno stran bolj nepriljuden, kot prilizljiv, bil je neznani na drugo spet tako mikaven, da je Polonico, ki je bila iz konca le kokèt ž njim, kmalo popolnoma spremenil.

Počela se je po celi dan lišpati in pred zrkalom stati, popol- danske ure so se ji večnosti zdele in žila ji je od veselja še enkrat hitreje bila, ko je zvečer hišna ura proti enajsti jela kazati. Stokrat bolj, kakor vsa fara, bila je tudi sama prepričana, da neznani, naj že bo od koder hoče, le nji za ljubo sem zahaja.

Ali kako se zavzame, ko enkrat popraša: Ktere so naj krasneje Ižanske dekleta? Naj mu jih našteje!

Nepopisljivo razžaljena Polonica obledi, oči pobési, kašlja, hrka in z veliko težo jeclja. Le pet jih je imenovala, med kterimi še le nazadnje po dolgem notranjem boju: Meto.

Ko je izustila to ime, zbudí se naš gost kakor iz sanj in naglo poprime:

„Ktera Meta? — Čigava hči? — Pa ne tista, ki tudi v Ljub- ljano hodi?“

„Ne vem, da bi bila že kdaj v Ljubljano šla“, reče Polonica z narejeno prezrljivostjo, kakor da bi Meto le vsacih sedem let enkrat vidila, „pač“, si malo pomisli, „res, uno nedeljo mi je pred cerkvijo pripovedovala, da ji v Ljubljani sicer močno dopada, ali zavoljo po- vodne poti le vendar več ne gre, ker je zadnjikrat skoraj umrla. Pravila je, da se je povodni mož za krm obesil in jo skorej potopil, pa Bog vé, če je res? Pa si je že izmislila, da bi mene ostrašila; misli, da sem še le danes na svet prišla, da ji bom kaj tacega ver- jela, kar sicer le stari čolnarji vidijo!“

„Ima še kaj sester ali bratov? — Bode li ona domovje imela? — Ali se kaj moží?“ vpraša v enem hipu neznani; iz ognjenih oči in iz celega obraza je bilo brati, da ga silno silno mika vse to natanko pozvediti.

Ali Polonico, ki je že poprej nejevoljna odgovarjala, čudna strast prevzame; ljubosumnost ji, enaka lavi iz vulkana, iz srca puhti.

Jezna in do dná srca razžaljena se tresse na vseh udih, in kakor je imelo dozdej čudno bitje ptujega nezapopadljiv upliv na-njo, zdaj

prvikrat se mu resno ustavi. Stol odmakne, junaško po koncu stopi in s trdo besedo odgovori: „Kako se upate vi mene tako izpraševati? Ali ste mar moj duhovni oče, moj spovednik? Smem li tudi jaz enkrat poprašati, kako je vam ime, da saj vem, komu se spovedujem? Toliko časa že k nam zahajate, pa vas nihče ne pozna! Nihče ne more vganiti, kdo in odkod da bi bili?!“

Pa te jezepolne besede so ptujca malo ganile. Mirno jo je poslušal in smehljaje odgovoril: „Draga moja! bilo bi enmalo težko moje ime zapamtiti, ker jih imam več, kakor je črnih in rudečih svetnikov skupej v pratiki!“

Ta smešen odgovor jo še bolj razkači, in tegotno ga naša, na izreke ne preveč pazljiva Polonica zavrne: „Kdor se sramuje povedati svoje ime in svoj dom, ta je v mojih očéh ali kak potepin, ali pa —“.

Ni več izrekla, ker neznanega obraz se je na čudno vižo zgrbančil in pogledal jo je, kakor bi mu plameni iz gorečih oči švigali. — Vsa se strese, zdelo se ji je, da ji sam peklenšek nasproti sedi. Le preglasno vpitje družega gosta, kateri je s pestjo ob mizo tolkel in se na vse grlo drl: „Polona! slišiš! Ali imaš zamašene ušesa?! že peti pot drugi bokal velevam!“ pomaga jej iz zadrege.

Ko iz kleti s polnim bokalom nazaj pride, tresla se je še kakor šiba in se komej upala v kot pogledati. Pa mesto je bilo prazno, neznan je danes prvokrat zoper svojo navado čez pol ure po dohodu odšel.

Strašen pogled ji je celo noč pred očmi. Kamor se je obrnila, sledil ji je, kakor se je že gotovo vsacemu bravcu pripetilo pri ogledovanji živo naslikane podobe. Na spanje ni bilo misliti, brez miru se je po pernici semtertje valjala, premišljevala in tuhtala, kdo da je ta ptujec, kaj vendar hoče in misli in kaj me tako izprašuje? Kakor je vganovala, nič ji ni prav: iz kmetov nikakor ni, — preoblečen Ljubljančan? — pa bi saj kdo videl, kedar se pripelje ali odpelje, kar še dozdej nihče ni zapazil. Spomni se, kaj je včasih čula, ko so se stari možje zvečer v kot k bokalu vsedli, in si od strahov, povodnega, krimskega muža itd. pripovedovali, ktera zadnja dva si nek tudi včasih kako človeško bitje krasnega spola izvolita. Strah in groza jo pri tej misli obide — pa — sama si jo ovrže, — to ni mogoče, to so pošasti; kako je moj ptujec zal, da mu ga ni para, kako sladko in prilizljivo govori, kedar hoče!

Pri vsi sinočni grozi se ni upala sebi obstati, ali čutila je, preveč globoko čutila, kako čarobno moč ima čez njo, kako neizbrisljivo se ji je v srce vtisnil, kako ji je že zdaj dolga noč, kako bo še le dolg dan do enajstih zvečer!

Pa strašna misel jo obide: morebiti ga več ne bo! morebiti sem ga sinoči preveč vjezila! Oh! Pa to ni mogoče; mora priti; na vsako vižo mora priti, sicer mi ni živeti! Pa kmali v premišljevanji spet

Meta na vrsto pride. Kaj da tako po nji poprašuje, morebiti mu celo ona dopade! — pa saj je ne pozna, to ni mogoče, to bi bilo bedasto; po kaj bi potem k nam hodil, ker tako bogat in lep, kakor je, lahko vsak trenutek pri Antonu potrka; vem, da se je včeraj le šalil in me nalašč dražil. Jaz sem bila vsega kriva, da je brez slovesa odšel, jaz sem ga razžalila! — in ob blazino si Polonica debele solze briše.

Konec vse njene logike je bil nazadnje sklep: da ga bo jutri prav ponižno odpuščanja prosila, — ako bi bilo treba tudi na kolena padla; potem pa mu v vsaki zadevi, kar je naj bolj ljubeznjivo mogoče, postregla.

Ko začne drugi večer v farnem turnu enajst biti, navdajali so Polono dozdej neznani občutki, srce ji je lotlo od veselja in nemira počiti; ali pride, ali se še srdi? ako pa morebiti več ne pride!?

Soba je bila danes s fanti natlačena, da še ne kmalo tako; Andreja so imeli v sredi, ki je zdaj temu, zdaj unemu kaj na ušesa povedal, kar bi bilo sicer Polonica nezano mikalo, nicoj je pa vse v nemar pustila.

Ko se sliši zadnji vdarek enajste ure, odpró se vrata in v hišo stopi neznani mladeneč zal, krasen, da še nikoli tako. Smehlja se je polastil svojega navadnega prostora, in bralo se mu je na obrazu, da je nicoj prav dobre, rekel bi, skorej židane volje. Z zadnjim vdarkom so pa ravno izvrstno vbrani fantje eno veselo in naglo zapeli, da so se povsod pete gibati jele. Kakor se je vidilo, povabil je Andrej nicoj za nek poseben namen prve pevce tudi iz družih vasi. V drugo sta pa eno zdihujočo samo dva poskusila: mlad Andrejev prijatelj iz bližnje Matenske vasi jo je „naprej“ vdaril, Andrej pa s svojim prav za to ustvarjenim glasom „počez“. Pela sta tako milo, da sta vso pozornost neznanega zbudila, ki se je dozdej strašno malo za fantovsko družino pečal.

Ko mu Polonica navadni maselc prinese, nasmehlja se ji prijazno, prime jo za levo roko in s sladkim glasom reče: „Polonica! vem, da si huda, ker sem te sinoč zoper svojo voljo močno močno razžalil; odpusti mi, ker nisem mogel drugače! Prosim te tudi, lepo te prosim, nikar ne poprašuj več po teh rečeh!“ s slovesnim glasom zdaj povzdigne: „ker ura pride, vse se zvé“.

Resen postane, pogleda v tla, oba nekoliko trenutkov molčita, — naglo jo spet pogleda in reče, prilizljivo se smehlja: „Polonica! daj mi desnico v znamenje, da sva spet prijatla!“

Da se ni branila ti želji ustreči, ne zdi se mi treba dostavljati. Brzo jo dalje poprašá: „Kaj pomeni toliko fantov in to petje nicoj?“

Za ljubosumno srce Polonice je bilo to uprašanje voda na njen mlin, ker danes je bila prilika, da spleča včerajšno žaljivo radovednost.

„Kaj ne vidite tam-le ženina vaše Mete? Čez tri tedne, če jo mrtud med tem ne zadene, ne bo več Antonova, ampak mlada Štem-

balovka", poredno dostavi. — „Kar pa fante vtiče, — mrzlotno nadaljuje — jih je Andrej z nekoliko bokali nicoj sem privabil, da gredó zdaj le, kakor sem nekaj od strani čula, Meti pod okno pet.“

Ali kako Polonica ostrmi, ko ptujec mahoma vstane, k fantovski četi stopi in jih nagovori: „Dober večer, fantje! Dolgo sem že želel se vam pridružiti; nicoj se mi nekako najbolj prilično zdi, če vam je všeč?“

Šunder na enkrat potihne, vsi obmolknejo, eden drugzega debelo pogledujejo, nazadnje le Andrej počasi besedo povzame: „Zakaj pa ne? — Kdaj smo se že sami o tem pomenkovali, pa —“. Ni šlo več naprej, zamrznila mu je beseda na jeziku.

„O! — poprime, smehljaje, ptujec. — Že vem, kaj mislite! Ker tako malo pijem, dvomite, ali bi vam plačal odločeni „krst“; pa naj Vam bo naj manja skrb!“

Obrnivši se proti Polonici, ki je osupnjena za njim stala: „Ala, le gori ž njim, kolikor ga spiti morete!“

„Nicoj ni treba“, odverne nekako boječe Andrej, „prepozno je že, ker smo nekam drugam namenjeni, česar ne moremo odložiti. Ako se ti — ako se Vam ljubi, spremi—te nas, pa se bomo za to, če je vam všeč, jutri prav dobro imeli.“

„Prav imaš Andrej! pri tem naj ostane!“ poterdijo mu vsi in vstanejo.

„Kakor vam je drago. Polonica, nà!“ in ji dvajsetico pomoli, „danes grem tudi jaz enkrat vasovat“.

Ko pridejo Meti pod okno, postavijo se v vrsto in svojega novega pajdaša poprašajo, če je tudi pevec?

„Skusil bom pomagati, le začnite“, naglo odgovori.

Ko so bili vbrani, začnó — ali kmali umolkne Matenski Janez, ki je zavoljo svojega tenora po treh farah slovel in že šest let vedno „naprej“ pel. Mili glas ptujčev je Janeza tako omamil, da mu je grlo kar odpovedalo. Tudi drugi, previdivši, da le kazijo, umolknejo in pustijo ga samega peti. Ko je nehal, začnó ga vsi enoglasno hvaliti in Janez sam mu reče, da se odslej svoji časti odpové, ker —

Ravno v turnu eno bije — vsi utihnejo, ker neznanega ni bilo več v njih sredi, na enkrat je nezapopadljivo zginil.

Andrej ga zagleda, ko je že daleč na cesti proti „bregu“ korakal. Pokaže jim ga — mraz vse streše — in tiho brez navadnega ukanja in vriskanja vsak proti domu odide.

Da je bila nicojšna noč za Polonico še hujša, da so jo še bolj podihnjeni ogenj ljubezni, jeza in ljubosumnost smrtno ranile, bilo bi odveč dalje izpeljevati. Dan za dnevom je gledala ob enajsti uri, ali se bodo vrata odprle, in dan za dnevom je bolj bleдела, ker ni ga bilo več.

Zmiraj vesela Polonica se je popolnoma spremenila — lica so ji upadle, da je bila komaj poznati; premišljeva je samotno tiho po celi dan v kakem kotu sedévala in si solze iz oči brisala.

IV.

Za celo faro po mnenji Lovričeve Micke tako važni dogodek se je vresničil: Andreja in Meto so že v drugo klicali.

Eden teden pred zaželjeno poroko zvečer je stala nevesta na pragu, kakor po navadi in težko pričakovala Andreja, ktereга ravnó nicoj ni bilo pričakati. Akoravno je bil večer pri svitli polni luni krasen, pričelo jo je le zebsti in že se misli vrniti, ko na enkrat za hišnim voglom moške korake začuje.

Postoji še enmalo in pred njo stóji ne Andrej, ampak drug fant, v katerem precej „neznanega“ spozná.

Neizrekljiva groza jo spreide, slišala je že pred veliko veliko o njem pripovedovati, in za se je precej vganila, kdo da je prav za prav, pa se ni upala svoje misli nikomur izreči. Hotla je ročno v hišo skočiti, pa bilo je že prepozno, ker stal je pred njo mlad in zal, da bi mu bilo težko v sedmih farah para poiskati. Z nepopisljivo milim glasom jo nagovori: „Dober večer, krasna Meta! Davno, davno sem te že mislil obiskati, pa nikoli mi ni bilo mogoče. Oh Meta! Koliko časa te že ljubim, preden sem te kdaj videl, povsod sem te iskal. Noč in dan si bila ti moja sanjarija in ko sem te tisti za-te, — pa tudi za-me strašni večer na Ižici ugledal, precej sem te spoznal, ter notranji glas mi je rekel: „To je ona“. Oh Meta! Ne morem ti popisati, kako sem ljubosumen, kako me to peče, da ti družega ljubiš. Nesrečnež! grozen nesrečnež sem jaz! ker se mi vse tako zdi, da ne bo nikoli tvoje srce le moje! — Draga Metka! Ali bi me mogla ljubiti? Gotovo bi me, ko bi vedla, kaj jaz za te terpim! Zapusstil sem svojo stekleno kraljevo palačo, samo da bi tebe srečno naredil!

„Več me ne veseli v svojem kraljestvu — vse me gleda in že ribe se mi posmehujejo — pojdi z mano! — Ti boš sama kraljica in jaz tvoj prvi in najponižnejši hlapec — pustila boš to borno obleko in okinčala svojo nebeško postavo z biseri in demanti — ti boš ves svoj spól s svojim prekrasnim obličjem utamnila — vse te bo zavidalo!“

Ko je to govoril, lesketale so se mu bunčice v očesih s čudovitim ognjem. Potihne za en trenutek in s čarobno zapeljivim glasom spet povzame: „Draga moja! zakaj tako trdovratno molčiš? Kaj premišljuješ? Kaj ti hodi po glavi? Oh! zdi se mi, da je bilo vse moje trpljenje zastonj — ne boj se me — lahko bi te s silo odpeljal, ko bi tako neznanó ne ljubil. — Meta, čarobna Meta! čas na zemlji je meni odmerjen — ura hiti! ura hiti! — Prosim te, lepo te prosim,

odgovori mi naglo, ali bi me mogla ljubiti, ali bi hotla kraljica postati?"

Kakor zacoprana je stala Meta na pragu in v neznanega strmela, in komaj je zadobila toliko poguma in moči, da je komaj razumljivo odgovorila: „Pustite me; saj veste, da sem že besedo dala“.

Ko to izusti, zasliši smeh — stal je pred njo tisti mož, ktereга je vidila na Izici, ko se je iz Ljubljane domu peljala. S tistim glasom ji zadoni na ušesa: „Žal ti bo! vekomaj žal! Kakor tvoja mati si tudi ti trenutek sreče zamudila! Kar si vidila in slišala, nikomur ne povej, če ne —.“

Ni slišala več. Ko se zavé, vidi da leži Andreju v naročji.

Osupnjen jo poprašuje: „Kaj ti je? Kaj se ti je pripetilo? Ko sem prišel in ti dober večer vošil, plašno si me pogledovala in na enkrat s klikom: Jezus Marija! padla v omedlevec.“

„Oh Andrej! kar sem vidila, tega ti ne smem povedati, pa saj lahko uganeš, kdo je bil tù.“

„Neznani?!“

„Bil je v navadni in pravi podobi — kar sem si že dolgo mislil, to je le vender res — kar groza me spreide“, — tresla se je Meta, kakor šiba, — „če se na to pošast spomnim — bil je povodni mož!“ —

Polonica hira! Polonica ne bo več trave tlačila! šlo je zdaj v vasi od ust do ust, ker povsod so rekli, da jo je neznani zacoprал. Od večera, kar je pel, imeli so ga tudi povsod za povodnega moža.

Ali drugi dan po pripetleju pri Antonovi Meti, bila je hipoma vsa spremenjena; plesala je, skakala, se smejala in druge burke vganjala, ktere le iz največega veselja izvirajo.

Kaj to pomeni, ni nihče mogel vganiti, le stara Puhenca je zvečer pri vodnjaku pravila, da je sinoči ob eni čez polnoči pri svoji sosedinji Studenčevki, na okno trkati slišala in pri svitlem mescu neznanega ugledala, ki je pri oknu stal in kmali s Polonico šeptati počel. Plašno se stara ženica okoli sebe ozre in dostavi: „Mene, jojmene! je pa pri tej priči taka groza obšla, da sem se pod odejo zakopala, da bi se bila skoraj zadušila; do jutra nisem očesa zatisnila in tako me je grelo, da je pot s curkoma od mene tekell“

Kakor je še dandanašnji na Igu navada, da dobi fant, če je brodnika sin, nov čoln v doto, dal si je tudi Andrej, kakor samostojen gospodar, že pred tremi tedni, drago novo ladjo na Vrhniki napraviti. Vse tri tedne so se že veselili dneva, da pojdejo po njo.

Drugi dan, po neprijetnem dogodku pri Meti, je bil za vožnjo odmenjeni čas. Ob osmih zjutraj je bilo že pri Andreju polno tovaršev, ki so vsi židane volje tudi godce sebo pripeljali. Vedro ipavca je bilo na mizi in vsak si je točil ga, kakor je hotel; le Andreju se ni nič kaj ljubilo. Proti desetim zavpije Matenski Janez: „Ala fantje! zdaj je čas, da odrinemo, če hočemo do polnoči doma biti. — No, Andrej, kaj se pa ti držiš, kakor bi ti bila puta kruh snedla?“

„Meni ni danes nič kaj prav,“ počasi in ves zamišljen Andrej odgovori, „pa kaj se bom hlinil, po pravici vam povem, jaz se povodnega moža bojim.“

Ho! Ho! Ho! se vsi že dobro vinjeni zakrohotaajo.

„Andrej! pa ti Andrej“, reče Lovričev Francel, „ti se upaš kaj tacega izustiti! Ti, ki si vse vode na Kranjskem in Hrvaškem po noči in po dnevi prebrodil! Gotovo so ti moja teta kaj natvezli. — Veš Andrej, če pa ravno pride, še bolj nam bo všeč, danes ga bomo pa mi prevračali, godci bodo pa zraven godli! — Ala Andrej! že velja!“ In mu poda poln korec vina.

Andrej se posili in ga na en dušek izprazni, vstane in jih pokliče: „Deset je preč, pojmo na „breg“!“

Lepo je mesec svetil in nebo je bilo jasno; le za Krimom je majhen tamen oblak visel, ko so se Ižanski fantje ukaje in vriskaje proti polnoči iz Vrhnike spet proti domu podali. Naredili so, da je moral po Ljubljanci doli Andrej v svoji novi, lahki ladji, kakor vodja, pred njimi veslati.

„Bil si“, reče Lovričev Francel, „zmiraj naša glava, čez par dni neha za te zlati, fantovski čas; torej uživaj danes zadnjikrat to čast!“

Zverstili so se: Andrej sam naprej, za njim godci, potem pa drugi fantje v štirih čolnih.

Pa kmali se začne majhni, krimski oblak tako razširjati, da je mesec popolnoma zakril; v poli ure je bilo povsod tako črno, da je vsakdo komej roko pred seboj vidil; hud piš se zasliši in strašna burja prične razsajati. Priveslali so ravno do tako imenovane „velike vode“. Pri taki tamici in burji je le vsakdo na svoj čoln pazil, sosed sosed tako ni več razločil in nobena beseda se ni več razumela pri takem vrišu in pišu. Ko do Ižice priveslajo, zasliši vsakdo trikrat strašen glas, ki se je burji vkljub kakor grmenje po celi planjavi razlegal: „Ura bije, človeka pa ni!“

Na to pa burja tako razsajati prične, da so se fantje v čolne vlegli, da bi jih v vodo ne pometala. Mahoma se je vsak streznil, molil, križal in vsak trenutek povodnega moža pri krmi pričakoval.

Posamesni čolni z dvema ali tremi fanti so še le zjutraj do „brega“ priromali, vsakdo misleč, da so tovarši še zadej. — Ob sedmih zjutraj se vsi pri Štembalu zberó. Vsi drugi so srečno z godci vred do doma prispeli, le Andreja ni bilo nikjer! Strašna misel je vsacega prešinila, pa nihče se je še ni upal izreči.

Brez ovinkov, kakor bi mignil, so spet vsi na „bregu“ in grejo iskat. V poldrugi uri pridejo na „veliko vodo“ in strašen pogled! Pri vsakem kraju Ljubljanice najdejo kos čez pol razklane nove Andrejeve ladje! Andreja, ne živega, ne mrtvega ni bilo takrat, ne čez leto in dan in nikdar več mogoče najti.

Pri Studencovih so našli to jutro mrtvo mater srédi hiše, ktero je, kakor je vrah rekel, mrtud zadel, Polonica je pa zginila; znamnje, da so se čudne reči godile. Razun stare Puhence ni nihče vedil, kaj je prav za prav bilo. Ona se je tako prestrašila, da so jo morali drugo jutro precej spovedati in obhajati. Da umrla ni, ni skoraj treba dostavljati. Čez dva dni je že pri vodnjaku pripovedovala:

„Komaj sem dobro zaspala, slišim, — ob enajstih je moglo biti — godce, hrum in ropot; moje okno se je pa svetilo, kakor bi se bilo pri sosedovih vnelo. — Hipoma po koncu skočim in kaj vidim?! še zdaj me groza sprehaja, kedar se na to zmislim — v kotu sta sedela povodni mož in Polonica na čudnih, lesketečih stoli. On je bil sicer v obraz, kakor smo ga poznali, le oči so mu plamtele kot baklje; ogrnjen je bil čez hrbet s plaščem iz ličja, na katerem so bile zlate in srebrne školjke pripete, na glavi je imel krono iz močvirskega mahú, v kateri so se svetili biser pri biseru, demant pri demantu. Polonica je bila nekako vsa v glaževni obleki, kjer so se zeleni, rudi, višnjevi rumeni in z eno besedo kamni vsake baže vrstili tako, kakor jih imajo škof in velika gospôda v prstanih. Kar je bilo pa njegove rodbine, strežajev in godcev skupaj, tega mi ni moč popisati, koliko jih je bilo in kakošni so bili. Le to sem razločila, da so bili prvi strežaji mladi, zali fantje, samo da so imeli namesti rok in nog rakove ščipavnice in rakov rep; ženske so bile na pol ribe in so se vile kakor kače; godci so imeli kljune in so vsi na ribah jezdili in bog sam vé, kake pošasti so bile tû zbrane. Vse se je, to sem vidila, Polonici priklanjal. Proti eni so se napravljali za odhod. Že so se v vrsto postavili, baklje prižgali, kar zagledam staro Studenčevko, kako pred svojo hčerjo kleči in jo s povzdignenimá rokama prosi — gotovo — kakor se mi zdi — da bi ne odšla — pa Polonica je mrzlo odkimovala. Ko se nazadnje oba za odhod vzdigneta, zgrudi se stara in obleži, kakor so jo zjutraj našli. Počasi se je pomikala procesija proti „bregu“, in ko so bili že daleč, radovedna okno odprem in glavo skoz pomolim; ali kdo si more misliti, kakšen strah me obide, ko se zadnji sluga obrne in svojo ščipavnico proti meni pomoli, ki mu sproti raste in kmalo meni do nosa pride. Od tistihmal se do jutra nisem več zavedla; bog bodi zahvaljen, da sem še tako kmalo okrevala, ker to ni šala!“

Meta je ostala samica.

Dan današnji se pa, kakor pravijo, od tistih mal, kedar po noči „velika voda“ kakšnega čolnarja požre, trikrat plakajoči glas zasliši:

Ura bije, človeka pa ni!

Naša obleka.

(Spisal Ivan Tušek.)

(Konec.)

Ko smo tedaj na kratko omenili tkanine iz živalske dlake, naj ne pozabimo še kaj povedati o klobučini, ki se dela iz njih.

Ako se prav skuštrana živalska dlaka dobro stiska, tako se las v las tako zaplete, da postane gosta klobučina. Vsaka dlaka ni dobra za klobučino, nektera je pa tako draga, da se da za kaj drugega bolje porabiti; zato se dela klobučina naj bolj iz zajčje, kozje in velblodove dlake itd. Bolj draga klobučina se dela iz hobrove in vidrije dlake. Ni dolgo, kar so jeli tudi voziti v naše kraje dlako od pižmovca ali kabarge (*Castor zibethus*), iz ktere delajo klobuke, ki so že od začetka rujavi in jih tedaj ni treba še le rujavo barvati, zato pa tudi barve ne izgube.

Iz klobučine se delajo klobuki, čevlji, nogovice, podplati itd.

Za napravljanje klobučine se kože denejo v strojnico, ki navadno obstoji iz hude vode, kateri se izmed drugega tudi primeša živosrebernega sublimata, da kože izgube dlako, ki se razločuje po tem po debelosti. Potem se dlaka razrahlá, tako razgerne, da je dobro zmedena, pomoči in stiska, pri kateri priložnosti se tudi debeleja dlaka lahko z tanjšo pokrije. Z valjanjem se dlaka še bolj zamerši in skuštra in klobučini se že zdaj dá nekoliko podoba, ktero hočemo imeti. Potem se klobučina pobarva in ukleji s tem, da se pomaže s kakim rastlinskim ali živalskim klejem (limom) in potem v vodeni par dene. Pri tem dobi klobučina svojo pravo podobo, se olika, da dlaka na eno stran leži, se zarobi, podloži itd.

Mraz in veter sta prisilila človeka, da se je ogledal po topleji obleki in ni mu treba posebnó globocih misli, da je naletel na kožu h doječih živali. Brez posebnih priprav in truda je oderl več živali, ki so mu bile tako večkrat nadležne, njih kože ocedil tolsče in jih posušil. Raznoverstne strojnice, ki umoré dlako in ohranijo kožo pred trohnenjem, se vé da je le počasi iznašel; pa vendar so že delali usnje v starodavnih časih.

Kosmate kože tako obdelane, da ne trohne, imenujemo kožu-hovina, ogoljene take kože so pa usnje in irhovina.

Iz kožuhovine se delajo kučme, rokovice, šticeljni, obuvala, suknje (šavbe), plašči, ovratniki itd.

V merzlih krajih živeče ljudstva se oblačijo v samo kožuhovino.

Izobraženi narodi pa ne nosijo kožuhovine samo iz potrebe, ampak tudi iz nečimernosti, zato pa ni bolj topla kožuhovina tudi

vselej bolj draga, ampak cena je odvisna od njene redkosti in lepote. Naj dražo kožuhovino dajejo sobol (*Mustela zibellina*), gornostaj (*Mustela erminea*), ris, vidra, bober, rujava kuna, chinchilla, potem druge kune in dihurji, lisica, medved, tiger, panter, divji maček, črne in sive jagnjeta; naj manje vrednosti je kožuhovina od vsakoverstnih ovac, koz, jelenov, morskih psov, jazbecov, veveric, skričkov, zajcev, kuncev itd. Morebiti je ni kože, iz ktere bi ne bil že človek kdaj si delal kožuha.

Usnje je ostrojena koža, če je ogoljena, in tako pripravljena, da ne more več gnjiti.

Da se to doseže, mora se poverhna koža z dlako vred in z pod njo ležečo žlezno kožo s pomočjo razjednih lužnikov odpraviti in prava koža prisiliti, da se zveže s posebnimi solmi (kakor solnokisla in jesihokisla ilovica, žeplokisli železni okisanec, cinov klorid z živo-srebernim kloridom itd.) ali pa z organiškimi snovami se vežejo v solem podobne zveze (olein) ali zadnjič s čreslovino.

Zavoljo tega se razločuje na irh s soljo in galunom strojeno usnje od rudečega s čreslom strojenega usnja.

Za strojenje je vsaka koža dobra, samo da nekatere dajejo slabše usnje in bolj kožuhovino, v katero se tedaj predelujejo. Usnje se naj bolj dela iz volovje, kravje, telečje, kozje, ovčje, sernje, jelenove, pasje kože, iz kože divjih koz, redkokrat iz konjskih kož in drugih doječih živali. Iz ustrojenega usnja in irhovine se delajo čevlji, hlače, rokovice, pasovi, podleka za kučme in klobuke itd.

Od drugih za obleko porabljenih živalskih snovi bi bilo še omeniti tičje perje in ribja kost.

Tičje perje nosijo ljudje že od nekaj za lišp. V ta namen se zdaj navadno perje tolsče očedi, obeli, pobarva, z gumitovo vodo ali s beljakcem prevleče, poravna, včasih tudi prireže in pokodra; potem se porabi za šopke, cvetke, za kožuhovino (na platno prišito perje), celo za pletnine.

Ribja kost se jemlje iz kitovega gobca, se malo pokuha, razreže in vsije v modrice ali životke, v krila iz obročev, klobuke itd. ali se pa še celo na niti razrezana z družimi nitmi vred potkè.

Ko bi hteli vseh iz živalstva vzetih in za našo obleko porabljenih snovi naštetih, ne bili bi še pri koncu, pa omeniti hočemo samo tistih snovi, ki jih nosimo le zavolj lepšega ali iz katerih so bolj ali manj potrebni pridavki naše obleke, kakor: izdelki iz koral, školjk, tu sem spadajo čislani biseri, izdelki iz želvovine, kosti, zob — med tem je naj draža slonova kost —, iz rogov, parkljev itd.

Le od strani moremo pokazati na snove, ki služijo človeku posredno za obleko,

II. Iz rastlinstva vzete robe za našo obleko.

Rastline nam ne dajejo samo mnogo stvari, ki so brez posebne priprave dobre za jed, ampak tudi marsikaj rastlinskega se da brez posebnega truda za obleko porabiti. Divjaki v toplih krajih nosijo oblačila iz velikih listov krušnega in figovega drevesa. Liste krušnega drevesa rabijo divjaki na otocih južnega morja za rjuhe. Tudi iz ličja mnogih dreves se dobijo niti, s katerimi se da šivati; prebivavci primorja Malabar v iztočni Indiji dobivajo take niti iz stebela od *Helumbium speciosum* imenovane in našemu plučniku (*Nymphaea*) podobne rastline. Pletenine se dajo tudi narejati iz travnatih bilk, iz mladik germov in dreves.

Iz pšenične, režene, ječmenove, ovsene, rajževe in iz muhčeve slame, iz bičja se pletejo klobuki, kape, obuvala, mnogoverstne vervice, rese, čopi, cvetlice itd. Naj znamenitiši so florentinski slamniki; zato naj se pové, kako se zanje pripravlja slama.

Rabi se zato posebno slama od angleške pšenice (*Triticum turgidum*), ene posebne sorte jare pšenice. Toskanski kmet kupi seme v krajih, kjer sejejo pšenico zavolj zernja, in ga seje prav gosto v suho peščeno zemljo, da slama prav drobna izraste. Kader začne pšenica iti dobro v klasje, se poruje, v male snopiče poveže in na soncu suši. Varovati se pa mora, da dež ne pride nanjo, ker bi drugač maroge dobila. Kader je dobro suha, se spravi, ker se taka zelena obderži več kot dve leti, ali se pa koj obdeluje. Naj poprej se razgerne za nekoliko dni, naj bolje na čisti prod, da jo rosa in sonce tako ubelita, da je lepo rumena. Po tem se porežejo korenine pri prvem kolencu, bilke se razločijo po debelosti, povežejo v snopiče, ki se denejo v prostor, kateri se da dobro zapreti in v katerem se zdaj zažge žeplo. Žeplo ubeli slamo, da je lepo bela. Ako se hoče slama potem barvati, je dobro, ako se poprej tudi s klorom beli. Potem se še bilke podolgoma razcepijo na več stremenov, ki se pred pletenjem še razločijo po debelosti.

Kakor v Florenci delajo tudi drugej s slamo, pa florentinski naj bolj podobna slama pride iz Švajce in iz Lombardije.

Tudi iz navadne pšenične in iz režene slame se pletejo pletenine, posebno na Nemškem, pa niso nič kaj posebnega. Še gerje so iz ječmenovice spletene stvari. Pa iz ovsene slame delajo na Štajarskem in Kranjskem klobuke, ki so zlo podobni florentinskim.

Zgornji konec rajževe slame se rabi posebno v Lombardiji.

Iz muhčeve slame (*Stipa tenacissima*) in iz bičja (*Arundo phragmites*) se le semtertje pletejo pletenine. Iz muhčeve slame pletejo španjski pastirji si obuvala in iz bičja delajo semtertje lovske klobuke. Ravno tako male važnosti so pletenine iz bil družih trav.

Kriva je misel, da so spleteni iz kake slame v novejšem času precej navadni Panama-slamniki, ker spleteni so iz receljnov palmovih listov, iz katerih se spletajo tudi druge reči; tako pletejo Kitajci oblačila, imenovane Soean-oblačila, iz receljnov listja od palme Chamaerops excelsa, plašče za dež od kokosove palme, sandalje od več palmovih verst.

Kakor iz slame pletejo tudi iz bekinega in drugačnega verbovega protja v južni Italiji slamnike. Protje devajo naj poprej z vlažnim ilom vred v jame, v katerih ga nekaj mescev pustijo. Potem ga olupijo, na stremena razcepijo in z žepлом obelijo.

Tudi iz leskovih, verbovih, jagnedovih in drugačnih viter pletejo semtertje lesene klokuke.

Ličje se bolj potkava kakor zapleta, in razun gombaža obstojé vse rastlinske snove, ki se predejo in tkó, le iz like. Drevesno ličje so nekdanj gotovo veliko bolj rabili za obleko, kakor zdaj, ko le semtertje še kak pastir si izplete ličnat klobuk ali ličnat plašč za dež, in soditi je, da je lika naj prva človeka tkati učila.

Tkanje je bilo azijskim narodom že znano v časih, od katerih nič ne vemo. Kitajci so že tkali svilo pred 2500 leti, volno in gombaž pa že veliko popred; Indi so bili izurjeni tkavci že v naj davnejih časih, od katerih nam zgodovina še kaj povedati vé. Babilonci so prav na veliko barvali in vezli tkanine, ki so jih prodajali posebno na Gerško, in pozneje v Rim, kamor so prodajali tudi Feničani in Egipčani svoje blago. Egipčani so bili izurjeni obertniki, ki so že delali mešano platno iz volnate, gombažaste in lanene preje.

Njih tenko platno „byssus“ so tkali menda od početka iz gombažaste preje.

Nemci so tkali od početka le ličje, potem konopljo, lan in koprivo, še le po križarskih vojskah volno. Dolgo časa se je izvažalo naj več tkanega blago z Nemškega, zdaj pa z Angležkega.

Naj važneje rastline, katerih lika se prede in tke, so sledeče: lan, konoplja, velika in mala kopriva, ločnati lakovnik (*Spartium junceum*), ločnati lakotnik (*Genista juncea*), ločnata krotalarija (*Crotalaria juncea*), potem en selzenovec (*Urena sinuata*), muheč (*Stipa tenacissima*) in *Stilago alexiterium*.

Od vseh teh se lakno dobiva iz stebela. Listno lakno se rabi od novozelandskega lanu (*Phormium tenax*), od agave in bromelije, od rastline *Mauritia flexuosa*, od krušnega drevesa (*Artocarpus incisa*) itd.

Da bomo vidili, kako se ličje lakno dobiva, prideluje in obdeluje, hočemo popisati obče znane premembe, ki jih doživí laneno lakno, preden se potké v platno.

Tako zrel lan, da je rumen, se poruje, poveže, osmuče in na trato pogerne, da se zgodi. Goditi se da, da se stopi vlečcu podobna snova, ki derži na srovem lanenem stebelu posamezne lakna skupej. Potem se suši v jami in otare, da se lakna očedijo pezdirja.

Tako dobijo predivo se potem omika na grebenu, da se lakna poravnajo. Naj lepše iz poravnanih laken obstoječe predivo se imenuje praznje, slabeje je hodnik, in naj slabše so tulje. Potem se prede ali na kolovratu ali na predivni mašini. Preja se namota na motovilo in se potem poveže v predene (štrene), ki se lahko koj zdaj dajo tkavcu. Pri tkanju se napne cela versta niti ena vstric druge — snutek — in zdaj se druga nit — votek — v te tako na vs križ zaplete — zavoči —, da ena snutkova nit pride pod njo in druga nad njo. Ako se votek tako zavoči, da je vedno ena snutkova nit pod njim in druga nad njim, imenuje se platno: gladko platno, batist; ako pa več votkovih niti skup pride spod in zgor, imenuje se platno v križ tkano, kakor: dvonitnik (cvilih) in trinitnik (trilih); ako so niti različnih barv in ena v drugo upletene, se imenuje platno pisano, kakor: damast, piqué.

Sirova preja je rujava, zato jo je treba beliti, da se snove, ki vzrokujejo rujavo barvo, drugače zvežejo med sebo in lakno zapusté. Beli se lahko koj preja ali pa izdelano platno. Beli se ali na soncu, ali s klorom, ali s žepom, kakor smo vidili pri beljavi slame. Po beljavi se tkanine lahko v barvo denejo.

Vse kar smo povedali o pripravljanji in obdelovanji lanenega lakna, velja sploh tudi od vseh drugih zgori omenjenih ličjih laken. Se ve da naj terdnejše in pri tem naj tanjše lakno, je laneno, iz kterega delamo zdaj naše najboljše šlarasto perilo. Naši predniki so nosili tudi za praznike le šlarasto obleko, kakor je to še zdaj priprostih ljudi, da, celih narodov navada. Egipčevskim duhovnom je bilo nekdanj še celo prepovedano, v kaki drugi, kakor v šlarasti obleki hoditi in tempeljne.

Koprive dajo sicer tenko pa ne preterdno tkanino, od naših žensk nekdanj zlo čislani koprivovec.

Tako terdno, pa ne tako tenko platno kakor je perteno, se napravlja iz konopljenega lakna. Konopljo nadomestuje v Indiji krotolarija, v novi Zelandiji Novozelandski lan, na Španjskem in južnem Francoskem ločnati lakovnik in muheč. Te in vse druge imenovane rastline dajejo le debelo tkanino, ki se zdaj le redkokrat rabi za oblačilo.

Iz lanene preje in iz posukanca se razun tkanin delajo tudi druge oblačila: mreže, nogovice itd., kar bi nas pa preveč zaderževalo, ko bi hoteli popisovati, kako se take stvari pletejo.

Obernimo se zdaj k gombazu (drevesni volni), ki se razločuje od ličjega lakna v tem, da izraste na poveršni kožici rastlinskega lubja in sicer na semenu nekterih rastlin. Naj bolj se rabi gombaž sledečih gombaževcev: *Gossypium herbaceum* okoli sredozemeljskega morja, *Gossypium hirsutum* v Ameriki, *Gossyp. arboreum* v iztočni Indii, v Egiptu in nekoliko tudi na Španjskem, *Gossyp. religiosum* na

Kitajskem (iz katerega rumenega gombaža se dela pravi Nanking, Gossyp. barbadense v zapadni Indii in v južni Ameriki).

Gombaževец ali bombaževец (Bombax, Wollbaum) nektre verste svilne rastline (Asclepias) in munec (Eriophorum) dajejo slabšo volno, ki se le bolj v vato podeljuje.

Gombaž se tako-le dobiva: Zreli sadovi se naberajo, po zrelosti razločijo in iz njih moleča volna se pobere. Gombaž je, kakor je rastlina, ali prav bel, ali rumenkast, ali rujav. Nabrana volna se očedi vsake nesnage in plaže, se sčeše in omika, da se lakna poravnajo in raztegnejo, kar se še bolj doseže z razteganjem. Zdaj se počne presti. Sprede se od začetka le rahel svalek, ki se potem raztegne v tanjšo, bolj posukano nit. Gombaževo lakno pokriva firnižu podobno barvilo, ki zakriva belo barvo in je tudi vzrok, da se tacega gombaža ne prime nobena druga barva, če ravno se čist gombaž kaj rad da barvati. Zato ga je treba nar poprej ubeliti na eden pri preji imenovanih načinov, da se uno barvilo odpravi.

Tako prigrigotovljeni, včasih tudi že pobeljeni in pobarvani gombaž se potem ali posuče, da je za šivati, vezti, plesti, za mreže itd., ali se pa potkè v mnogoverstne tkanine, od katerih hočemo povedati le nekoliko izgledov. Gladke, gosto tkane gombažaste tkanine so: katun, nanking, kaliko, kambrik, batist, perkalj; redko tkane gladke gombaževine so: mezlan, organtin, tilj.

V križ tkane se: Croisé, trinitnik, merino, sattin, wallis, barhent, molton. Pisane so: damast, piqué; žametu podobne so: gombažasti žamet, mančester, velvet.

Pozabiti tudi ne smemo vate, ki se rabi za podlogo in se dela iz slabega gombaža, ali pa tudi iz prediva in iz svilnih ostankov. Te stvari se sčešejo, v plasti razgernejo in poklejšajo.

Ni davno, kar so jeli delati nepremočljive oblačila iz kavčuka (gummi elasticum). Prožni gumi ali kavčuk se dobiva iz mleka nekterih mlečnih rastlin, kakor iz Siphonia elastica in iz družih sifonij, iz več verst od Artocarpus in fige (Ficus elastica, indica, religiosa) itd.

Prožni gumi se ne raztopi v vodi, in kader je suh, je zlo prožen. V eteriških oljih se napne in se potem da rad raztegniti. Zavolj te lastnosti je tako zlo za rabo.

Prožni gumi dobivajo takole: Skorjo unih dreves narežejo in lovijo mlečni sok v podstavljenе posode. Iz tega mlečnega soka se prožni gumi na verh odloči, kakor smetana od mleka, se posname in na sušivni papir namaže, da se posuši.

Ako se na nitke razreže, se da sam, ali pa opreden s gombažem obdelati v vervice, trakove, tkanine itd.

Za take tkanine se vzame navadno volna ali gombaž za votek. Tudi druge robe za obleko se prepregajo na tenko s kavčukom, da so nepremočljive. Kavčuk se dene v eter, da se napne, in potem

namaže na tkanine in druge stvari. — Iz kavčuka se še mnogo družih reči dela, kakor čevlji itd.

Iz tega se vidi, kako mnogo stvari nam rastlinstvo daje za našo obleko; zato mislim, da smemo prezreti raznoverstne iz rastlinstva vzete priklade naše obleke: gumbe, lesene klinčke, ki so pregnali dreto iz podplatov, lesene plošče za v čevlje, coklje, palice za ženske moderce ali telesnike itd. Ko bi hoteli vse razložiti, mogli bi naštetih brez konca in kraja rastlinskih snovi, vzetih iz debla, listja, cvetja in sadú, ki nam služijo posredno za obleko.

III. Iz rudninstva vzete robe za našo obleko.

Iz rudninstva jemljemo prvič nepotrebne dragotine, prstane, uhane itd., ki so izdelani iz raznoverstnih kovin in iz bolj ali manj dražih pravih ali ponarejenih kamnov. Bolj potrebni za našo obleko so gumbi, zapenklje, kopčice, žebli za čevlje, peresa za krinoline itd.

K pravi obleki, za katero se je snova vzela iz rudninstva, moramo prištevati železno vojaško obleko, ki so jo nekdanj nosili naši stari predniki, ki so že v starodavnih časih bili pravi umetniki v kovanju, kakor se iz starih pisem vidi. Homer pripoveduje v Iliadi, XVIII. kako umetno je Ahilu koval vojaško obleko Hefajst, ki je:

podal se k mehovom,

Jih je v ogenj obernal ter jim pihati vokal,
 Dvajset sopihalo mehov je skupaj v viganj topivni,
 Sape različne, krepko izbrizgane, noter bruhaje,
 Zdaj hitečemu v službo, zdaj spet prenehaje,
 Kakor je hotel Hefajst in kakor zahtevalo delo.
 Vergel je nerazrušnega jekla v ogenj in srebra,
 Drazega tudi zlata in kositarja tudi, ter potlej
 Naklo nezmerno postavil na tnaló, prijel pa v roke
 Klado sila pezno, u drugo prijel je pa klešče.
 Pervo zdaj storil je škit velikanski in krepki,
 Zasvim umeten, okrogil ovil mu krajec leskeči,
 Trojni presvitli, vznotraj naramno je vdela sreberno,
 Skladov pa bilo je pet na škitu samem na sebi;
 Nanj umotvorov je vdela dokaj po pameti umni.

Iz teh besedi se vidi, da umetnost, kovine liti in kovati, ki je bila naj bolj popolna konec srednjega veka, je bila že jako velika takrat, ko je Iliada postala (okoli 1000 let pred Kristom). Vitezom srednjega veka je bila železna obleka tudi navadna prazniška obleka tako, kakor nam frak ali surka. Le mali ostanki tega so ostali na obleki nekterih sedanjih vojakov.

Dalje se delajo iz kovin tkanine. Zlate tkanine in zlate vezanine so bile že znane v starodavnih časih, kakor pripovedujejo stari

zgodovinarji in pesniki. V svetem pismu že beremo, kako da so tkali zlate tkanine. Tenke zlate ploščice so razrezali na tenke nitke, ki so jih potem z lanenimi ali volnatimi nitmi potkali v tkanine. Ravno tako delajo dan današnji Kitajci svoje z zlatom izvezene svilnate robe. Žene starih Gerkov so izvezovale obleke svojih junakov z dražimi zlatimi nitmi. Perzijanci so nosili zlate trakove v laséh. Rimljani z zlatom izšite tunike. Plinij pravi, da se da zlato in srebro presti in tkati.

Rimljani so mnogo zlata pošili in potkali: posebno so ga pa mnogo potrosili na obleke merličev tako, da se je, ako so sožgali obleko enega samega merliča, dobilo več funtov zlata.

Ta gizdarija je bila tolika, da se je moglo prepovedati, da z zlatom izvezene oblačilih ne sme nobeden nositi, kdor ni uradnik ali soldat, katerim samim se taka obleka po njih stanu spodobi. Ta prepoved se je potem večkrat ponovila, tako da je potem res počasi skorej popolnoma zginilo zlato iz javnega življenja, in da se zdaj le sveti na vladarjih in na njih oboroženih in neoboroženih braniteljih. Bežalo je tudi zlato k altarjem, na katerih se zdaj sveti in bliska na duhovni obleki.

Dan današnji se ne delajo samo iz zlata in srebra, ampak tudi iz družih kovin pletenine, vervice, kitice itd. Ker smo izurjeni v vlečenju in zlatenju dratú, ne delamo več niti iz suhega zlata, ampak vzame se sreberna palica, se pozlati in raztegne v neizmerno tenko in dolgo žico (drat), ki je čez in čez pozlačena. Enako se delajo tudi pozlačene in posrebrene bakrene niti itd.

Te tenke kovinske niti se potem opredejo okrog svilnatih ali pavolnatih niti in se zavočijo v svilnati, gombažasti ali prejnati snutek. Zdaj se naj bolj zlatí in sreberni po galvaniško.

Razun iz kovin se časih delajo tkanine tudi iz druge rudninske snove, iz asbesta ali amianta, ki obstoji iz tako tankih, terdnih in raztegnjenih laken, da ga že stari niso sam rabili za stenje večnih svetilnic, ampak tudi delali iz njega tkanine, od katerih so se zavolj njih neizgorljivosti pripovedovale čudne reči. Delali so iz njega posebno rjuhe, v katerih so merliče sožigali tako, da se ni izgubilo nič pepela, ki so ga spravljali potem v posebnih posodah.

Asbestove tkanine so se delale takole: Asbest so naj poprej dobro raztolkli, z vodo oprali, da se je perst odpravila, z oljem namočili, da je bilo raztezniše, in tako dobito čisto lakno so zapredli s predivom vred v prejo, iz ktere so tkali tkanine. Te tkanine so vergli najpred v ogenj, da so zgorele prejnate niti in samo neizgorljive asbestove ostale.

Zdaj delajo v Sibiriji in v Pirenejih ravno tako tkanine iz asbesta. Na Laškem v mestu Komo so delali še celo lepo mreže iz njega. Ker so pa take tkanine zelo ostre, da bodejo in ker se rade sekajo,

ako se zavolj čejenja večkrat izžgejo, pa niso imenitne zavolj tega, da bi bile posebno za rabo, ampak le bolj zavolj čudnovitosti.

Iz tega se vidi, da rudništvo nam malo služi v obleko; pa ne sme se prezreti, da pri narejanju vsaktere obleke potrebujemo mnogo-verstnega orodja, ki je narejeno iz rudninskih snov.

Ako še enkrat pogledamo nazaj, moramo se čuditi, kako mnogoverstne so snove, iz katerih dela človek svojo obleko, ali s katerimi si jo lepša. Na kolikor viši stopnji izobraženja stoji narod, toliko mnogoverstniše so njegove potrebe v vsacem obziru. Da bi jim zadostil, primoral je kolikor mogoče mnogo prirodnih sil, da mu morajo služiti in pomagati. Ravno s tem si je tudi bistril svoj duh.

O slovenski slovnici.

Prvi oddélek „slovenske slovnice“, ki jo imam v délu za srednje šole, nastôpil je pred nekaj dnevi svojo pôt, da poroma iz mêsta v mêsto k preč. gospodom, katerih imena je naznanil poslednji Glasnikov list, s srčno prošnjo, da ga vzamejo v pretres in v popravo. Ob enem pa prosim tudi drugih čast. jezikoslovcev, katerim rokopis zavoljo prepiclega časa v rôke priti ne more, da razodenejo svoje misli vsaj o glavnih vodilih, katerih sem se držal pri izdelavi, in pa o terminologiji, ki mi je rabila v slovnici, da se še pred natisom popravi in predêla, kar bi Slovencem ne bilo po všeči.

Pri izdelavi so mi pred vsem drugim bile pred očmi potrebe nižih gimnazijalnih in realnih šol. Bila mi je torej prva skrb, da bo slovnica jasna na vsako stran, ne preobširna, pa vendar vse jezikove postave in pravila obsegajoča. Vodnica mi je bila g. Miklošičeva primerjajoča slovnica, svetovavka v dvomnih rečéh stara slovenščina, in ljudska govorica, včasih pa tudi bližnja slovanska narečja. — Slovnica razpada v štiri glavne dèle: v glasoslovje, v oblikoslovje, v zlago (slovoskladje) in v skladnjo (stavkoskladje). Kolikor se more po prvem načrtu presôditi, dala bo okoli 16 tiskanih pol Glasnikove oblike (glasoslovje blizo 2 poli, oblikosl. čez 5 pol, zlaga 2 in skladnja 7—8 pol). Glasoslovje razpada v črkopis, v katerem se govori o slov. črkah, sploh, o naglasu, o prezêvu, o gibljivosti in menjavi glasnikov in soglasnikov itd., in pa v pravopis, ki obsega glavna pravopisna vodila. Ker naša slovenščina le od stare slovenščine pravo luč in svitlobo zadobiva, pridjana je tudi stara cirilska azbuka. — Oblikoslovje se kroji v imena in njih sklanjo, v glagol in njegovo sprego in v členke. Vsako pravilo je razjasnjeno z izgledi, nabranimi po najboljih slov. spisih. Zlaga se deli v izpeljavo in v sostavo. Skladnja uči dosti obširno, kako se obrazijo stavki ali reki,

kako se v stavkih besêde v rabo jemljejo in v katerem redu se med seboj prebirajo, da postane govorica in pisava ustom lahko izrekljiva, ušesom prijetna in na vse strani razločna in umævna. Na koncu se dodá tudi kratek nauk o stihotvorstvu in pa pregled slovenskega izrazoslovja z nemško terminologijo vred v abecednem redu, da si morejo učenci laže vsacega izraza tudi v tujem jeziku poiskati.

1. Besêda v slovnici je skoz in skoz slovenska in se sploh ne odlikava od sedanje pisave; le majhen korak je storila naprej, ali bolje nazaj k stari pravilniši pisavi. Stara slovenščina, pisava 16. stolëtja, pa tudi današnja dolensščina nas uči, da je prilogova raba z ženskim množnikovim obrazilom, kedar ga s srêdnjim samostavnikom vežemo, n. pr. lêpe mêsta nepravilna in napačna. Zato priporoča slovnica pravilnišo pisavo: lêpa mesta, dobra vina itd.

Enaka je s samostavniki, katerim se končava steblo na c. Starša raba nam kaže, da je trêba tudi c prištévati ôzkim soglasnikom; torej piše slovnica: Kranjcem, učencem, pëvcem itd. mêsto: Kranjcom, učencom, pëvcocom itd.; saj govorimo tudi: solnce, srce ne pa solnco, srco itd.

Tudi v rabi dovršnikov v prihodnjiku in pa v besedoredji mi je bila vodnica stara slovenščina in druga slovanska narečja, po preiskavah gg. Navratila, Cigaleta, Levstika, Podgorskega itd.

2. Pisava r^a brez polglasnika, utrjena na stari slovenščini in po Novicah tudi v slovenščino vpeljana, pridobiva si med Slovenci čedalje več prijateljev. Dolgo sem ugibal in pretehtaval predstva in neprilicnosti te pisave; prepričal sem se, da je posneme vrêdna, ker je na mnoge strani bolja od pisave r^a s polglasnikom, Zato pišem n. pr. smrt, krt, srce, prsi itd. mêsto smert, kert, serce, persi itd. Če vendar večina čast. gg. presojevalcev te pisave ne potrdi, zavoljo sloge upiral se ne bôm.

3. Latinska abeceda je, posebno v samoglasnicah, zelo pomankljiva in siromašna, tako da nam nikar ni mogôče vsacega slovenskega glasú tudi v pisavi zaznamovati. Posebno veljá to o glasovih, za ktere nam rabita e in o. V slovnici pa je natančna zaznamba vsaj glavnih glasov zelo važna in potrebna, ne samo tujcem, ki se uče našega jezika, ampak tudi domačim, posebno mladini. To potrebo je spoznal tudi slavni g. Miklošič; zato je vpeljal v slovensko slovnico tudi ê in ô. Črka ê mu je namêstnica cirilskega dvoglasnika ѣ in ô nosnika ж, kedar ju s povdarkom izgovarjamo. Po njegovem izgledu pišem tudi jaz: brêg, lêp, cvêt, snêg, mlêko itd. in: môž, rôka, pôt, dôb itd., ker je v pravilni izreci med ê in é med ô in ó velik razloček. Po nekterih straneh se glasi ê sicer kot čist e, po večem pa se izgovarja s predglasnim i (kakor v Korotanu: cviet, liep, mleko itd.) ali z zaglasnim j (kakor na Dolenskem: cvejť, lejť, mlejko itd.). Taka je tudi z ô in ó, katerih prvi se z globocim, ó pa z

visocim glasom izrekuje. V družih spisih tega zaznamovanja ne zagovarjam, ker preobilna raba nadpisanic črkopisu lepoto jemlje; v slovnici in v slovarjih pa je tega razložka, rekel bi, od sile potreba. Naj to nasvetovano rabo presôdijo ne samo č. gg. pregledovavci, ampak tudi ostali slov. jezikoslovci, bôdi si po slovenskih časnikih ali po privatnih dopisih.

4. Nekteri gospodje zagovarjajo domačo, drugi sopet latinsko terminologijo. Vsaka ima svojo dobro, pa tudi svojo slabo stran. Kar se mene tiče, jaz dajem prednost, vsaj v slovenski slovnici, domačemu izrazoslovju, kakor ga že od Vodnika po večem imamo; saj se slovenska slovnica ne uči samo po latinskih, ampak tudi po ljudskih in realnih šolah, kjer latinščini ni duha ne sluha; učencem teh šol se pa domača terminologija brez dvoma lože obsede. Če se jih pa slovenska terminologija v ljudskih šolah, kamor se latinski ne more pôt odpreti, do dobrega prime, potem odraslih gimnazijalcev begala ne bôde? in če bi koga, naj jo brez skrbi zamenjava z latinsko.

5. Terminologija, ki jo slovnica priporôča, sestavljena je s posebnim ozirom na staro Vodnikovo po nasvetih g. Macuna (glej Gl. II. str. 70), g. Solarja (glej današnji list), g. Horvata in po izrazoslovji, ki so mi ga gg. Mandelc, Valjavec in Žepič iz Varaždina poslali:

A. Iz glasoslovja.

Črkopis: črka, pismenka — Buchstabe; glas — Laut; samoglasnik ali krajši glasnik, polglasnik, dvoglasnik, soglasnik; sprêdnik, srêdnik, končnik — An-, In-, Auslaut; gibljivi glasnik ali gibljivec — bewegl. Selbstl.

Soglasniki: ôzki — široki, mehki — trdi; mutci — donêvci; tekôci ali topljivci; jezičniki, zôbniki, ustniki (iz besêde „ustno“ Lippe, kakor se nahaja pri Dalm.), goltniki, sičniki ali sikavci, nebniki ali šumiči, nosniki; topljeni ali topljenci (lj, nj).

Gibljivost in menjava glasov; blago- ali lepoglasje — Euphonie; izreka — Aussprache; glasovi ojačevajo ali oslabévajo, spreminjajo se ali prelivajo, upodabljajo, stapljajo, izpahujejo (odpadajo, izpadajo) vstavljajo, prestavljajo ali preseljujejo — Lautsteigerung, -schwächung, -veränderung, -assimilation, -verschmelzung, -ausstossung und Abwerfung, Lauteinschiebung, Metathesis.

Prezêv ali odprtija — Hiatus; naglas ali povdarek — Accent; naglaski: ostriven ali zateglej (acutus ˊ), krativen ali predteglej (gravis ˋ) in zavijaven — Circumflex (strešica ali ključica ^, ~ kačica); zateza, predteza — zategnjen, predtegnjen slog; naglašen — brez-naglasen; veljava, kratkost, dolgost.

Slog — Silbe; besêda — Wort; eno-, dvo-, večsložnica; raz-slogovanje — Lauteintheilung; delilo — Trennungszeichen; deljiv ali ločljiv — trennbar.

Ločila ali prepone: vejica ali protec, pika, dvopičje, nadpičje, prašaj, klicaj, oklepáj, vezáj, pomišljáj, odmetáj, napeljáj (resice), spominjáj (zvezdica ali križec); znamenje odstavka, enakosti — Unterscheidungszeichen: Beistrich itd.; kratice, Abbrévatures.

B. Iz oblikoslovja.

Sklanja ali sklanjatev: imenska — zaimenska — zložena — nominale, pronominale, zusammengesetzte Dekl.; pregiben ali sklonljiv; steblo, pri glagolu: osnova — Stamm; končnica, končaj — Endung; prirastek; pregibno obrazilo, pregibek — Biegungslaut (najbolje pa se mi zdi, da se imenuje Fall — padež, sklon pa Biegungslaut); sklanjava ali sklomba, Abänderungsart; sklon ali padež — Fall.

Sprega ali sprezatev: osnova — Stamm; nedoločnikova — sedanjikova osnova; spona — Bindevokal; vrstna spona — Klassenvokal; osebno obrazilo — Personalendung; nastavek ali prilepek — Suffix.

Govorni členi ali razpoli: imena (nomina): samostavnik, pridačnik ali priloga, brojnik, zaimi ali zaimki (kakor v poljščini, da bôdo vsi môškega spola); — glagol; — členki (Partikeln): prislovi, predlogi ali razmêrnik, veznik in medmet.

Spol: môški, ženski, srêdnji; prirojeni — slovnični; občni. Broj: enojnik, dvojnik, množnik.

Samostavnik: lastno, občno, skupno ali zborna ime; skloni: imenovavnik, rodivnik, dajavnik, toživnik, skazavnik, storivnik (po Vodniku, mêtstnik in orodnik ali druživnik preôzki), klicavnik; odvisni — neodvisni, obliqi — recti.

Pridavnik: določni — nedoločni; priznanjejavni — prisvojevjavni; stopnovanje: prosta, sôdnja, presežna stôpnja; samonasebna — primerjavna 3. stôpnja; manjkljivi pridačniki.

Brojnik: določni — nedoločni; štêvni ali štêvnik — (Grundz.); vrstivni ali vrstivnik — Ordnungsz.; ločivni ali ločivnik; množivni ali množivnik; delivni ali delivnik; druživni ali druživnik; prislovni — samostavni brojnik.

Zaimek: osebni ali lični, povračni, svojivni, kazavni, prašavni, oziravni ali nanašavni, nedoločni ali splošni.

Glagoli: prehodni, neprehodni, povračni, brezosebni; prvotni — izpeljani; prosti — sestavljeni; manjšavni — vekšavni; pravilni, nepravilni, manjkljivi; pomožnik; dovršniki; (pogojno ali nepogojno dokončevavni), nedovršniki (trpežni ali nadaljevavni, opetovavni ponavljavni).

Naklon ali zalog: tvorni, trpni, srêdnji; načini: določnik, pogojnik, želêvnik, (dopustnik), velêvnik, nedoločnik, priložaj, glagolno ime; časi: sedanji ali sedanjik (pravi, trpežni, pripovedni); prihodnji ali prihodnjik; pretekli (dovršno — nedovršno pretekli), predpretekli.

Razvrstitev: vrsta — Klasse; razred; obrazovanje časov in naklonov; prosti — zloženi časi; sponna (vezoglasna) — brezsponna (brezvezoglasna) sprega.

Prislovi: trdivni — nikavni (nikavnica), časni, mêstni, načinni in kolikostni.

Predlogi: samostojni — nesamostojni.

Vežniki so priredni (priredjevni) ali podredni (podredjevni); priredni: vezavni (copulat.), ločivni (disjunct.), protivni (adversat), vzročni (causal.) in skleparni (conclus.); — podredni: primerjavni (comparat.), namerjavni ali namêrni (finales), vzročni (causal.), časni (temporal.), mêstni (local.), pogojni (condition.), dopustni (concessiv.), skleparni ali posledični (consecut.).

C. Iz zlage ali slovoskladja.

Obrazovanje: izpeljava — sostava; korên — Wurzel; — steblo — Stamm; korenika — Wurzelwort; rastlika — abgeleitetes Wort; obrazilo — Bildungssilbe; prvoten, primär; — neprvoten, secundär; sostavljena — nesostavljena; vekšavka — manjšavka.

D. Iz skladnje.

V skladnji mi bôdo rabili izrazi: stavek ali rek — Satz; poglavni ali samostojni stavek (samostojnik) — Haupts.; pridružni ali odvisni stavek (pridružnik) — Nebens.; prosti — zloženi stavek; goli, razširjeni, skrajšani, stisnjeni stavek — nackt., erweit., verkürzt., zusammenges. Satz; vmêsnî stavek (vmêsnik, medstavek); prêdnji stavek ali predstavek, nastôpni stavek — Zwischens., Vorders., Nachsatz; priredno — zloženi stavek — Satzverbindung; podrednozloženi stavek — Satzgefüge; Periode — perioda?

Členi v stavku: osebek — Subjekt; prisôdek — Prädikat; vezilo — Copula; pridêvek — Attribut, Beifügung; nasebek ali predmet — Objekt; prirečeje ali razmêra — Umstand; osebni stavek ali osebnik — Subjektssatz; prisôdni stavek ali prisôdnik — Prädikatssatz; pridêvni stavek ali pridêvnik — Attributivs.; predmetni stavek ali predmetnik — Objektsatz; prirečni stavek ali prirečnik — Umstandssatz. Ostalo iz skladnje pozneje.

To so imenitniši izrazi, katerih sem doslej v slovnici rabil. Naj jih čast. gg. jezikoslovci prevdarijo in o njih, kakor tudi o vodilih, pod 1—4 naznanjenih, vsaj do konca prihodnjega mēsa blagovoljno svoje misli razodenejo, da se more na nje pri dokončni izdelavi ozir jemati.

A. Janežič.

O slovnični terminologiji.

Silno potrebno reč je sprožil gosp. Iv. Macun v 2. l. l. Glasn., spregovoriv o slovnični terminologiji. To da meni se ti pogovori ne zdijo toliko potrebni za to, da bi se popolnoma jednolični slovenski izrazi vpeljali — kar se mi sedaj še skoraj nemogoče zdi —, kolikor za to, da bi si vsaj po večem za šolo oskerbeli tako terminologijo, ki učenje naj bolj speši, sluhu pa prezoperna ni.

Za šolo je po mojih mislih naj bolj treba gledati, da se terminologija slovenske slovnice od neslovenskih preveč ne odlikava, ker je za slovensko slovnico tako malo ur na teden odkazanih, da se lahko reče, da se učencom terminologija latinske ino gerške slovnice desetkrat terdneje v glavo vcepi kakor domača. Ta terminologija je pa v šolskih slovnica po večem latinska ino je v gimn. učitevni osnovi §. 32 zavoljo jednoličnosti nauka še celo zapovedana. Zapovedana je pa menim da za to, ker so učitelji blizo že zdavnaj spoznali, da se z njo pri učenji naj več opravi, čistosti jezika v obče pa tudi ne kerha, ker slovnični izrazi ne pridejo nikjer daleč čez šolski prag. V izgled naj nam bodo Nemci sami: oni imajo toliko domačih terminologij, kolikor nemških slovníc, gotovo da le za to, ker je vsaka tako nepopolnoma, da se nobenemu drugemu slovničarju ne obsede; v zadnjih letih so se pa jeli latinske poprijemati. Ch. Fried. Koch v predgovoru k svoji izverstni historični slovnici pravi: „Die deutsche Terminologie ist in der vorliegenden Grammatik vermieden worden, weil keine einzige allgemein und zureichend ist. Die einseitig gewählten Namen veranlassen bei dem Schüler falsche Vorstellungen. Die lateinische Terminologie empfiehlt sich nicht nur durch Allgemeinheit und technische Brauchbarkeit, sondern auch dadurch, dass sie überall sowohl in den alten als in den neuen Sprachen beibehalten werden kann. Uebrigens muss der Schüler die gangbaren deutschen Namen kennen.“ Jednakih misel so blizo že tudi naši sosedje, kakor se kaže iz Adolf Weberove „Skladnje ilirskoga jezika za niže gimnazije (u Beču 1859)“ pa iz „Slovníka naučnyga“, ki izhaja od lani v Pragi.

Za to sem se jaz v šoli že zdavno latinske terminologije poprijel ino ji tudi v slovnici — če bo kdaj beli dan zagledala — prvo mesto odkazal, pritikam pa pri vpeljevanji latinskimi izrazom tudi domače deloma po družih slovnica posnete, deloma pa na novo skovane; le ondi, kjer pripravnega latinskega izraza zmanjka, domačega postavim. Se vé da še tudi pri tem marsiktera resa ostane, katero bo še le splošni svet sčasoma opiril. Sitna je narprej pisava, ker se slovenska ne vjema povsod s latinsko, sitna je oblika, ker človek

navajen po nemški zavihanih oblik ne vé, ktereга obraza bi se deržal. Onder menim, da je gledé na splošne učne zadeve naj bolje saj v stebłu, kar se da, latinske pisave deržati se, ker spačena pisava potlej učenca pri latinščini ino nemščini moti, izreka se pa v takih besedah ložje po domače vrvna, ker se je že tako pri uku družih jezikov navadijo. Torej bi jez djal, da naj se povsod zunaj končnice čista latinska pisava ohrani, tudi dvoglasniki ino dvostruki soglasniki naj bi se tako pisali, ali pa nej se k večemu namesto c piše k, kjer se k izgovarja, namesto dvoglasnika ae pa e, kakor ga je tudi v starih latinskih knjigah naiti; oe se pa tako skoraj v nobenem slovničnem izrazu ne naide. Po tem takem menim, da bi se pisalo: vocal, consonant, accent, subject, praedicat itd., ali pa: vokal, konsonant, akcent, akkusativ, subjekt, predikat, deklinatija, prepositija, konjunktija itd.

To velja za slovnice gimnazijske; težje se vé da je pa normalnim ino realnim šolam vgoditi. Pa onder menim, da bi se tudi v nje ne vpeljala pretežko taka terminologija, le manj obširna, ker se v njih jezik bolj djansko uči; torej bi se dalo marsikaj zljajšati, postavim ko bi se padeži imenovali: prvi, drugi itd., časi pa: sedanji, pretekli, prejpretekli, prihodni. Kak latinsk izraz je bil pa že tudi doslej v šolskih slovnica, pa se ga otroci morebiti niso nič težje navadili kakor marsiktereга domačega, čigar pomena se ne zamorejo zavediti, kakor so p. nedoločivnik, tvorna, terpivna zaloga i. d. za infinitiv, aktiv, passiv. Jez že še dobro pomnim, da smo se v tretjem normalnem razredu brez velike težave kakega latinskega izraza naučili.

Po teh opombah naštejem nekoliko izrazov, ki sem jih do sedaj sebi za slovnico odbral. Naštejem jih pa le na poskušnjo, ker še sam ne vem ali ne bom ktereга zaverigel, če na boljšega zadenem. Lautlehre sem namenjen imenovati glasje, Wortbildungslehre slovoskladje, Formenlehre oblikovje, Syntax pa stavkoskladje. Buchstabe mi je pismenka ali čerka, Laut pa glas. Ker se naravneje od glasov govori kot od njih znamenj, nazivam glasove glasnike (ne glasnice) pa soglasnike; posledni so mi ali mutci ino sicer labialni (ustnični, -ne ustni), dentalni (zobni), gutturalni (goltni), ali pa donevci in sicer liquidalni (tekoči), nasalni (nosni), sibilanti (siceči), palatalni (šumeči ali nebni), spiranti (sopeči); topljeni (mouillirt) (lj, nj), — verhu tega še terdi, srednji, mehki. Dalje pravim, da se glasovi spreminjajo ali sprevergavajo (Lautveränderung) ino sicer da ojačavajo (werden gesteigert) pa oslabevajo: nekteri soglasniki se pa stapljajo ali scvirajo (verschmelzen) s naslednim j pred glasnikom. Potlej pravim, da se glasovi izpahujejo ino pa vstavljajo (Elision und Lauteinschiebung), nekteri pa preselujejo (Metathesis), Sylbe mi je slog, Silbenabtheilung razslogovanje; Accent povdarek ino sicer krativen (gravis), ostriven (acutus) pa zavijaven (circumflexus).

V slovoskladji govorim o sestavljenih ino pa celotnih (einfach) besedah, potlej pri imenih o steblih (Stämme), katerih so nekatere jedra (Wurzeln) ino pa obrazilih (Suffixe) ino sicer per-votnih (primaer) ino pridruženih (secundaer), pri glagolih pa zunaj klassov ino verst ali plemen, v ktere se nekateri klassovi krojijo, od jeder (Wurzeln), klassnih stebel (Verbalthemen), nasadov ali nastavkov (Klassensuffixe), pa od indikativnih ino infinitivnih stebel. — Numeralia so mi številke ino sicer Cardinalia števke, Ordinalia verstivke, Specialia ločivke, Adverbialia ponavljavke, Multiplicativa množivke, Distributiva delivke; Pronomina zaimena ino sicer osebne (personalia), povračevavne (reflexiva), prisvojevavne (possessiva), kazavne (demonstrativa), prašavne (interrogativa), oziravne (relativa), nedoločevavne (indefinita).

V oblikovji mi je Declinatio sklanjatev (ne sklanja), Conjugatio pregibatev, Numerus broj, drugo pri imenih po navadi, le za Singular ne „enojnik“, ker enoj nikakor ni slovanski; pri glagolih Modus način, Form izreka (aktivna in passivna), Bindevokal spona, Modusvokal načinnik, Personalendung osebno obrazilo.

V stavoskladji mi je Satz stavek (reka mi ne služi, raji že rek), Hauptsatz veliki stavek, Nebensatz poddruženi ali mali stavek; njegove plemena bo pa blizo naj bolje po latinsko imenovati.

Vem, da se bodo teh izrazov kateri marsikomu čudno zdeli, vsi pa morebiti ne bodo za zavreči; si pa te izberite, kateri vam bodo po godu, pa bomo le spet za kako piko na boljšem.

V Gorici o veliki noči 1862.

J. Šolar.

Kras in ipavska dolina.

Ako jo iz bele Ljubljane kreneš po teržaški cesti, vidil boš noter do Logatca lepo polje in zeleno obrasene griče. Pustejša pa je zemlja in nerodovitniša od tod proti Planini in dalje proti Postojni: na mnogih krajih samo golo skalovje brez drevesa, le tu pa tam kak germič. Po zimi burja tod kaj hudo gospodari.

Cesta je tu večidel tiha in prazna. Vse drugače pa je bilo, ko še ni hlapon iz Ljubljane v Terst derdral. To je bilo gibanje! Voz se je verstil za vozom; kajti vse blago iz Tersta proti Dunaju ali od tod v Terst speljavalo se je po tej cesti. Nikjer ni železnica

hujih ran vsekala prostemu ljudstvu, kakor ravno tu. Koliko gospodarjev iz Logatca, Planine, Postojne ali Krasa si je z vožnjo kruha služilo! Tega zaslužka zdaj ni, primorani so na drugo vižo si iskati ljubega kruhka. Ne dá se sicer tajiti, da ravno ta zaslužek pri vožnji bil je mnogim v zgubo pri poljedelstvu. Marsikteri gospodar je zamenjal polje, in vse, kar je privozaril, zavožaril je spet s pijančevanjem in igro; zdaj se bo treba poljedelstva in živinoreje z večim pridom poprijeti. Prej je bilo tako živo po cestah, da se je vse terlo po hlevih, ruvali so se za prostore — sedaj stojé hlevi prazni in zapuščeni, trava raste po jasliah.

Burja, zlasti po zimi, tu hudo razsaja in zamete dela. Mnogokrat ceste in pota z vozom vred tako s snegom pokrije, da se ne zná, kje je polje, kje cesta? Nič boljše so sedaj tudi železnici ne godi. Tako visoko namete snega, da vozovlak zastane. Današnje dni so napravili na mestih, kjer burja zamete dela, visoke lesene plote, da bi snegu pot na železnico ubranili.

Nekaj lepše in rodovitniše kakor drugod pa je svet okoli Postojne. Posebno lepo je polje od terga tje proti Nanosu, zato ker tukaj Pivka polje poji, preden se zliva v čarobni podzemeljski svet postojnske jame.

Od tod proti Razdertemu je večja in večja puščoba; sem ter tje golo skalovje zemljo pokriva. Na pol poderte ali odkrite hiše ti kažejo, kako hudo tu burja gospodari. Vendar pa na tem potu od Razdertega skozi Senožče in Štorje oko še kaj zelenega razveseluje, sosebno ko v kaki zavetni dolinici zagledaš lepo zeleno njivico, obdano s kamenjem — ograjo imenovano. Ko pa prideš do Sežane, je vsa drugača.

Vse ravno, na desno in levo ceste, vse posuto in pokrito z večim ali manjim kamenjem; tukaj ni njive, ne travnika. Ne kinčijo kraja ne zelene livade, ne lepo dišeče cvetlice; še tista travica, ki s svojimi koreninicami med skalovje rine, še tisto drevo ali germ, ki se tu siloviti burji in vročini ustavlja — pohabljeno je in belo od cestnega prahu, ki ga burja krog raznaša.

Ob cesti ni hiše, in kaj bi pač počel tu človek? O čem bi se živil? Ko burja z vso silo pridervi, še človeku ni varnemu tukaj hoditi: kamenje, kot oreh debelo pred sabo piha, vozove prevrača, ljudi suje tje in sem, in ko bi Gorenc svojo navadno leseno bajtko tu sem postavil, odpihnla bi ga burja z hišico vred ko polža z lupino. Še tisto smet perstí, ki se v kaki razpoki nabere, odpihne ti vihar.

Veliko se je že pisarilo o obdelovanju Krasa — ali jaz menim, da je to težavno težavno delo, skoraj bi rekel nemogoče. Kaj pomaga, če se drevesca ob cestah zasajajo — saj jih, ako že rasti začnejo, vihar polomi? Kaj pomaga, če se sem ter tje peščica zemlje nabere — prvi vihar jo odpihne in raztroši? Pri tacih okoljščinah bo menda še mnogo vode v morje izteklo, preden se Kras ozelení.

Vse drugači pa je v ipavski dolini. Ako smemo Kras imenovati puščavo, utegnili bi to dolinico imenovati raj ali pa vert slovenske dežele. Le versta gričev in hribov, stegajočih se od Nanosa tje proti morju, loči Kras od te doline, pa kakšno nasprotje. Res da tudi tukaj burja včasih brije, ali to lepoti tega kraja ne škoduje nič. Ko v nekterih krajih Krasa še tern in osat rasti nočeta, ugledaš tu v naj lepši rasti smokev, lovor, breskve, vinsko tertu itd.

Koj od Gorice dalje proti Ipavi je vse tako lepo zeleno, da ne more biti lepše. Lepo raste tu vinska terta po gričih in ob njivah, ovijaje se po kakem drevesu ali drevescu. Sadé tukaj tudi radi tursico in sirk. Zernje sirkovo služi jim v pičo za prešiče, posušeni lat pa rabijo za dobro znane sirkove metlice.

Lepše še pa je svet od Ajdovščine dalje proti Ipavi. Od golega pečevja ni sledú — vse je zeleno, vse rodovitno. Na homcih lepo zelené vinogradi. Okolica terga ipavskega je kaj mična. Sred precej velikega terga izvira bistra Ipavica, ki k rodovitnosti te doline veliko veliko pripomore. Na več krajih dere izpod skale; naj več privre je izpod pečine na doljnem kraju terga — imenuje se Lipica, prav bistra in merzla je. Učeni pravijo, da je to ravno tista voda, ki se unkraj Nanosa z imenom Loka v temno globočino pod jamo (Lueg) izliva.

Naj omenim tu še ene čudne dogodbe. Leta 183* zgodilo se je namreč, da je voda pri izviru Lipice mahoma zaostala, in še tista, ki je že pred luknjo bila, potegnila se je nazaj. Ljudje bili so zelo v strahu, zakaj če bi Ipavice ne bilo, tudi vsa dolina Ipavska bi kratko malo ne bila tako rodovitna; pa vsem v veselje jela je voda čez kake pol ure zopet teči in teče še danes.

Dobro uro od tod je Šent-Vid. Solnčni homci, obsajeni z vinskimi tertami, obdajajo vas od dveh strani; na vzhodni strani pa dviguje svojo golo glavo Nanos visoko v nebó. Široka pot (tudi za vozove) pelje daleč v hrib. Pod verhom je nekaj senožeti in tudi nekaj kmetov prebiva visoko gori. Malo pod verhom sozidana je cerkvice sv. Hieronima, katero mornarji že daleč tam na jadranskem morju vidijo, in se po dnevi po nji, kakor po svetilniku ravnajo. Pogled z Nanosa je res veličasten — ob enem pregledaš vse Notranjsko in daleč tje na morje ti nese oko. Kmetje ob jadranskem morju imajo to goro za vremenskega preroka; z meglami pokrita glava Nanosa naznanuje prihodnji dež.

Terte sadé tukaj v vinograde, pa tudi ob njive; ali vino od tacih tert je na pol slabije kot uno od tert, v vinogradih zraslih. Po vertih in njivah tukaj raste tudi lovor, smokve, češnje, hruške in drugo sadje v najlepši obilici. Tudi mnogo murbinih dreves nahajamo tú, kar priča, kako pridno so se tukajšni prebivavci že sviloreje poprijeli. Tudi zimskega mraza tukej malo občutijo.

To je dolina ipavska, dobro znana in mnogo hvaljena. O bin-koštih, ko na marsikterem drugem kraji komaj sneg odleze, že raz-

veselijo marljivi kmetje tega kraja meščane Avstrijskega z zrelemi lepimi češnjami; mesca julija pa jim že donesó okusnega sladkega grozdja.

Tako ima dežela slovenska zraven pustega skalovnega Krasa tudi daleč sloveč biser — dolino ipavsko. A. Zup.

Horacijevih pesem II. knjige tretja.

(Poslovenil Janko Pajk.)

Ohranit' mirno v stiski nadlog srčé
To pomni vedno, kak tudi v sreči ga
Od nenavadnega veselja
Zmerno držati, ki vmrl boš, Dellij,

5. Bi tužen živel celi življenja čas,
Alj bi se v stranski travi o praznikih
Počivajé krepčeval srečen
S vinom Falerskim od starše dobe.

- Kod vita smreka, belkasti jagned kod
10. Gostivno senco z vejami družita
Navadno; kod bežeča voda
Plaha hiti po položni strugi:

Tje daj si vin, mazil in prekratko le
Trpečih cvetov rože prijetne nest,
15. Zdaj, dokler reč, čas let in sester
Niti dopuščajo trojnih črne.

Zapustil bodeš vrhe kupljene, dom
In pušo, ktero Tiber podjeda žolt,
Zapustil boš jih, in visoke
20. Kupe blagá bo prevzel naslednik.

Alj si bogát iz rodbine Inaha
Vse eno, alj pa revež in nizkega
Stanú pod milim nebom bivaš:
Žrtva nemilega Orka bodeš.

25. Na tisto mesto bodemo zbrani vsi;
Vseh skače v lonci kocka, padoča brž
Alj pozno 'z njega, in nas v večni
Beg devajé na korabel mali.

Razjasnjenje: v. 6 v stranski travi, in remoto gramine—9 vita smreka, pinus ingens; belkasti jagned, alba populus — 12 plaha hiti, laborat trepidare; po položni strugi, obliquo rivo (besedo položen sem slišal vlani od človeka iz Buč na Stajarskem) 17 vrhe kupljene, coemptis saltibus;—18 pušo, villa (besedi „puša“ prim., kar piše Dav. Terstenjak v Glasniku l. 1859, III. str. 182) 26 kocka, sors; — 28 beg, exilium; korabel mali, cymba.

Pis.

Besednik.

Iz Celovca. Naša lepoznavna literatura, po kateri se navadno meri narodova omika, je še zmiraj prava revica med Slovenci. Dušnih moči, hvala Bogu, nam sicer ne manjka, tudi potrebne marljivosti in delavnosti ne, toliko bolj pa zdatne materialne podpore, brez ktere nikod ni upati srečnega napredka. Kacega mecenata Slovenci še nêmamo, založnika podučnim ali lepoznavskim delom tudi še ne, ker se vsak gotove zgube boji, posamesne privatne sile so pa preslabe, da bi mogle prevelicih žertev sterpeti. Toliko bolj je nas in gotovo tudi vsacega rodoljuba razveselil g. Tomanov nasvet, naj se obračajo vsakoletno obresti Vodnikovih denarjev v podporo najboljim slovenskim literarnim delom. „Vodnikova slovstvena darila“ bodo našemu vodniku na slovstvenem polju gotovo vredniše častilo memo vsacega kamnega spominka (ki se mu mora se ve da s časom tudi postaviti), ker bodo vsako leto zbudjala njegov spomin po literarnih izdelkih, ki jih bodo donašala vsemu slovenskemu narodu. Naj se kmalo razpiše prvo darilo! — Temu veselemu oznanilu pa pritaknemo še eno željo, namreč to, da bi tudi „družba sv. Mohora“, g. Tomanov predlog posnemovaje, vsako leto razpisala eno ali dve darili za najboljša dela, da bi prav lepih knjižic med ljudstvo spraviti mogla. Gotovo bi ustregla vsem čast. družnikom, katerih število veselo raste, ob enem pa bi spodbujala in podpirala slovenske pisatelje in močno pospeševala literaturo.

* „Cvetje iz domačih in tujih logov“ se marljivo natiskuje. Te dni se razpošlje 5. vezek, 6. in 7. pa ob koncu tekočega mesca, da prekrasna pripovedka iz kmečkega življenja „Babica“ č. gg. prejemnikom še pred šolskimi prazniki v roke pride; 8. vezek pa izide mesca oktobra. — Od več strani se nam razodevajo želje, da bi „Cvetja“ vsako leto 12 vezkov prihajalo na svitlo. Res, naše slovstvo bi po tem takem lepo obogatelo, tudi pripravnih del bi ne bilo pomanjkanja: pa dokler ni odstranjen edini zaderžek, namreč prepričela materialna podpora, tako dolgo se ne more spolniti ta želja. Oglasilo se je (v Celovcu ali pri bukvarjih) sicer že toliko prejemnikov, da so poplačani vsi tiskarni stroški, ne pa darila čast. gg. pisateljem za njih preveliki trud in delo. Največ podpore je našlo „Cvetje“ doslej med čast. bogoslovci v Gorici, v Mariboru, v Ljubljani in v Celovcu in pa med gimnazijskimi učenci v Novem mestu, Varaždinu in v Mariboru, tudi od čast. duhovne in svetovne gospode na Kranjskem, Koroškem, v Gorici in Terstu mu dohajajo precej podpore, iz drugih strani pa le malo ali celo nič. Navdaja nas vendar sladko upanje, da se s časom — v korist naši literaturi — tudi po drugih straneh na boljše oberne!

* V Pragi je prišel na svitlo 1. vezek prekrasnega dela pod naslovom „Česko-Moravska kronika“ od K. V. Zapa, ki v šestnedeljnih obrokih na svitlo prihaja. Kinčalo bo to preimenitno delo več kakor 200 umetno napravljenih podob od najslavnejših českih umetnikov. Vseh vezkov bo okoli 20—24. — Novi lepoznavsko-podučni list „Rodinna kronika“ izhaja vsak teden na poldrugi poli v Pragi in prinaša jako zanimive povesti in druge podučne sestavke s prav lepimi obrazy. Živo ga priporočamo tudi Slovencem, ki se želé s českim narečjem soznani. Četertletna cena mu je 1 gld. 45 kr. s poštnino vred.

* Družba sv. Mohora je dala v natis 6. vezek „slov. Večernic“, ki bo obsegal izvirno domačo pripovedko od A. Okiškega, bogato obdarovanega mladega slovenskega pesnika.

Povabilo na naročbo „slov. Glasnika“.

S prihodnjim mescem se prične II. polovica letašnjega tečaja. Zato vabimo na naročbo vse prijatelje domače lepoznavske literature, da se more ž njih pripomočjo čedalje lepše in bogateje razvijati. Notranja in vunanja oblika mu ostane nespremenjena; in mnogo najboljših slovenskih pisateljev mu bo podpornikov kakor doslej, tudi v drugi polovici tekočega leta. Vsestranska olika slovenskega jezika in povzdiga domačega slovstva, brez kterega nam ni upati napredka v narodnem življenji, ta mu bo prva skerb in prizadeva. Naj najde dosti podpornikov po vseh straneh naše domovine, da bi mogel v kratkem čez dve poli berila na mesec prinašati.

Polletna cena, po pošti prejemanemu, je 1 gld. 50 kr., v Celovcu pa 1 gld. 35 kr. Lepo prosimo, da se nam naročila, v frankiranih listih, kmalo pošljejo, da se razpošiljava o pravem času v red spravi; brez recnega naročila se list nikomur ne more pošiljati, da nam kaj listov v zgubo ne pride. Tisti čast. gospodje, posebno čast. učenci srednjih in viših šol, morejo liste čez šolske praznike tudi na svoj dom dobivati, samo da nam svoj novi nadpis (dvakrat pisan, tako da se koj na zavitek prilepiti dá) o pravem času na znanje dajo. — Ob enem dajemo na znanje, da imamo še vseh letašnjih 1—6 listov (24 iztisov) po navadni ceni na prodaj.

Cvetje iz domačih in tujih logov.

„Cvetje iz domačih in tujih logov“ bo, kakor doslej, tudi v prihodnje redno izhajalo. Naj nam pride od vseh strani dosti podpore, ker nam je enacih del živa potreba! Naročnina za vsacih čvetero vezkov, poštnine prosto po pošti prejemanih, iznaša 1 gld. 24 kr. Pervi štirje vezki obsegajo prelepi prestavi „Viljema Tella“ in pa „Platono-

vega Kritona in Apologijo“ kakor tudi začetek prekrasne pripovedke iz kmečkega življenja „Babica“, ki bo z 7. vezkom dokončana; 8. pa bo obsegal „Ksenofontove spomine na Sokrata“. Kdor hoče s 5. vezkom v naročbo stopiti, dobi prvi dve poli „Babice“ po verhu, samo za poštnino naj priloži 6 kr. — Sam za-se velja „Wiljem Tell“ 1 gld., Kriton in Apologija pa 36 kr. Ob enem nanzanjamo, da se pripravlja za to slovstveno zbirko več slovečih del iz slovanskih narečij in pa iz klasičnih jezikov in po njih se naše slovstvo v kratkem času lepo obogati. Da bo pa mogla ta zbirka še več let na svitlo prihajati in domače slovstvo bogatiti, prosimo vseh naših prijateljev in posebno gg. učiteljev po slovanskih gimnazijah, da nam pridejo s svojo podporo na pomoč. — „Cvetje“ imajo na prodaj tudi naslednji gg. knjigarji: Liegel in Leon v Celovcu; Lerher in Giontini v Ljubljani; Sohar v Gorici; Leyrer v Mariboru; Geiger v Celju; Ferstl v Gradcu; Vepustek v novem mestu in L. Grund (Gorišek) na Dunaju — vsak vezek po 30 kr.

Naznanilo. Kupiti se želi 5. zvezek in pa 1. polletje lanskega „slov. Glasnika“ brez priloge. Vredn.

Imenik častitih g. g. naročnikov.

Za celo leto so plačali: 121. J. Marn, gimn. kateh. v Ljubljani. 122. Ferčnik Lambert, mestni kaplan v Celovcu. 123. J. Tušek, c. k. realni učitelj v Zagrebu. 124. Cegnar Fr., c. k. viši telegrafist v Terstu. 125. Erjavec Fr., c. k. realni učitelj v Zagrebu. 126. Dežman Dragotin, muzealni kustos v Ljubljani. 127. Smeričnik Boštjan, fajm. na Žihpolju. 128. Šinkovec Jož., župnik v Munah. 129. Žagar Drag., c. k. uradnik v Ljubljani. 130. Urbania Lovre, kapl. v Kranjski gori. 131. Stojan Miha, dekan v Braslovčah. 132. Kociancič Štef., prof. bogosl. v Gorici. 133. Likar Jan., kurat v Lokvi. 134. Respet Andr., prof. bogoslovja v Gorici. 135. Maseria Jož., kurat v št. Mauru. 136. Furlani Jož., mestni kapl. v Gorici. 137. Doljak Jak., vikar v Cerovem. 138. Pirc Mat., vikar v Gorici. 139. Bratković Kaz., učenec na Vranskem. 140. Pavalec J., kaplan v Stradnu. 141. Gregorič A., kaplan v Ponikvah. 142. Vuk Andr., kaplan v Lutomeru. 143. Dr. Pavlič Val. v Mariboru. 144. Serajnik Lovre, fajm. na Zili. 145. Napret Teod., c. k. svetov. dež. sodnije v Terstu. 146. Križan Henrik, kaplan v št. Vidu. 147. Majnik Jan., fajmošter v Zireh. 148. Tomšič Gašp., posestnik na Verhniki. 149. Podobnik Jan., poštni urednik v Terstu. 150. Poznič Boštj., kaplan v Razborju. 151. Preša Jož., kapl. v Koprivniku. 152.—153. Jenko Škender in Ljudevit, kupc. opravnika na Reci. 154. J. Stožir, c. k. realni učitelj v Zagrebu. 155. Br. Engelb. Vovk, francišk. v Kostanjevici. 156. Majar Matija, fajm. v Gorjah. 157. Eppich Jan., norm. učitelj v Ljubljani. 158. Valentinič Ant., fajm. na Terbižu. 159. Dr. J. Zupanc, c. k. notar v Ljubljani. 160. Cigale Mat., c. k. ministr. koncipist na Dunaju. 161. Ožgan Franc, fajm. v Blačah. 162. Zarnik Val. v Lužnici. 163. Remic J., fajm. v Skofji Loki. 164. Pašič Mat., sedmošolec v Novem mestu. 165. Vavru J., c. k. gimn. učitelj v Ljubljani. 166. J. Gršak v Herbersdorfu. 167. Rebernik Jak., bogosl. v Celovcu. 168. Zupančič Fr., sluš. c. k. Jožefina na Dunaju. 169. Mogolič Miha, bogosl. v Ljubljani. 170. Skarbina Jož., fajm. v Domačalem. 171.—173. Schweiger Juri, c. k. policijski komisar; g. Bušič Jož., c. k. poštni uradnik; g. Hohn Hugo, c. k. poštni uradnik — vsi v Pulji. 174. Kukovec J., bogosl. v Mariboru.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.